

Vývoj studia geografie zločinu

Od 19. století, kdy vznikly první pokročilejší analýzy kriminality, se výzkum kriminality vyvíjel jak s ohledem na cíle a metody výzkumu či soudobé možnosti zpracování dat, tak svým zájmem o územní měřítko, na kterém byla kriminalita sledována. Identifikovat lze čtyři stěžejní etapy výzkumu kriminality, jejichž koncepty se v určitých modifikacích stále rozvíjejí (podrobněji např. Jíchová 2014).

První období je spojeno s **evropskými kartografickými kriminalisty**, kteří v 19. století analyzovali kriminalitu na úrovni větších územních celků, například departmentů ve Francii. Zkoumali zejména úroveň kriminality, její strukturu a rozmístění vybraných trestných činů, např. vražd, trestných činů proti osobě či majetku. Zároveň hledali vazbu mezi kriminalitou a dalšími charakteristikami populace a prostředí, od vzdělanosti obyvatel přes produkci pšenice až vzdálenost od moře (Guerry a kol. 1833, Quetelet 1833). Výsledky byly reprezentované jednoduchými mapovými výstupy, které tvoří základ výzkumů kriminality dodnes.

Ve 20. letech se zformovala **chicagská škola sociologie města**, jejíž zástupci přesunuli pozornost na studium kriminality uvnitř města a dá se říci, že jako jedni z prvních pracovali s určitou formou lokalizovaných dat. Ukázkou je práce Shawa a McKaye (1942) o rozmístění bydlíšť mladistvých pachatelů v Chicagu. Při propojení těchto dat s Burgessovým koncentrickým modelem města dělícím město na koncentrické zóny od jeho středu k okrajům, které mají odlišné funkce, obyvatele i prostředí, odhalili určité pravidelnosti v rozmístění bydlíšť mladistvých pachatelů, především jejich koncentraci ve vnitřním městě. Kromě tohoto typu analýz vznikly i studie konkrétních lokalit či specifických skupin (například gangů; Thrasher 1927 [2013], Whyte 1943 [1993]).

V polovině 20. století následovala **prostorová věda (spatial science)**, která rozvinula ve výzkumu kriminality zejména používání kvantitativních metod. Technologický vývoj spojený s nástupem počítačů zjednodušil zpracování velkých souborů dat a později umožnil aplikovat pokročilejší metody. Výzkum kriminality se zaměřil zejména na hledání pravidelností v rozmístění kriminality (prostorových vzorců) či hledání závislostí mezi úrovní kriminality a dalšími charakteristikami vázanými na území či

populaci, primárně ale pracoval opět s daty za vyšší územní celky, státy a regiony (přehled viz Baldwin 1979, Herbert 1982).

Od 70. let 20. století se formuje **environmentální kriminologie**, která přesunula těžiště výzkumů opět na mikroúroveň s důrazem na lokální kontext a specifika míst, tedy vztah k okolnímu prostředí. Teorie a koncepty zařazované pod tento směr reflektují časový a prostorový kontext trestných činů a jejich rozmístění, zaměřují se na denní rytmus a aktivity spojené s těmito místy, na uživatele těchto míst apod. (např. Cohen, Felson 1979). Další koncept se zaměřuje na odlišné působení různých míst, která dělí na místa kriminalitu generující, přitahující či vůči kriminalitě neutrální (Brantingham, Brantingham 1995). V současné době představují silný proud ve výzkumu kriminality právě studie inspirované environmentální kriminologií, ale ani další směry nejsou opomíjeny.

Jana Jíchová
Pavčina Netrdová

Univerzita Karlova,
Přírodovědecká fakulta;
jana.jichova@natur.cuni.cz,
pavlina.netrdova@natur.cuni.cz

Literatura a zdroje dat

- BALDWIN, J. (1979): Ecological and Areal Studies in Great Britain and the United States. *Crime and Justice*, 1, 29–66.
- BRANTINGHAM, P. L., BRANTINGHAM, P. J. (1995): Criminology of place. *Crime generators and crime attractors*. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 3(3), 5–26.
- COHEN, L. E., FELSON, M. (1979): Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588–608.
- GUERRY, A.-M., LACROIX, S.F., DE SILVESTRE, A.-F., GIRARAD, P.-S. (1833): *Essai sur la statistique morale de la France*. University of Gent, Crochard, Gent.
- HERBERT, D. T. (1979): Urban Crime: A Geographical Perspective. In: Herbert, D. T., Smith, D. M. (eds.): *Social Problems and the City: Geographical Perspectives*. Oxford University Press, Oxford, 117–138.
- QUETELET, A. (1833): *Recherches sur le Penchant au Crime aux Différens Ages*. Hayes, Brusel.
- SHAW, C. R., MCKAY, H. D. (1942): *Juvenile Delinquency and Urban Areas*. University of Chicago, Chicago.
- THRASHER, F. M. (1927 [2013]): *The Gang: A Study of 1,313 Gangs in Chicago*. University of Chicago Press, Chicago.
- WHYTE, W. F. (1943 [1993]): *Street Corner Society. The Social Structure of an Italian Slum*. The University of Chicago Press, Chicago, Londýn.